

**PRASKRENDANCIO
PAUKYČIO
SPARNU**

Išleido - Paryžiaus lietuvių akademiniės jaunuomenės "Šviesos" sambūris - savo buvimo dienomis Paryžiuje prisiminti.

Redagavo - Redakcinė komisija: Justas Dočkus, Bazilius Kučinskas, Bronys Raila, Jonas Rastenis ir Vladas Vijekis.

Leidinį iliustravo ir meniskai tvarkė - dailininkas Vladas Vijekis.

Paryžius, 1946 lapkričio mén.

PAPRASTU IR AIŠKIU IDÉJU KRAŠTE

žiedais nušvito prancūzų civilizacija. Neparagavome nei jos nunokusių XVIII a. vaisių.

Du kartu bandė Lietuva užmegsti glaudesnius ryšius su šiuo europietiškos kultūros židiniu. Pirmą kartą princo Conde ir kunigaikščių Radvilų laikais, kuriuos studijuoti yra pasiémės jaunas mūsų istorikas V.Trumpa. Antrą kartą - Napoleono žygio per Lietuvą metu, kuriam kitas mūsų istorikas Dundulis - abu Sorbonos auklėtiniai - pašventė savo tezę. Ir abudu kartu taip gražiai ušsimezgę ryšiai turėjo nepalikę gilių pėdsakų nutrūkti...

Jaunoji Lietuva puikiai juto tą spraga, kurią sudarė mūsų pasaulėžiūros ir savitos tautinės kultūros formavimesi prancūzų civilizacijos nepažinimąs. Rusų giliuose ir pavojinguose vandenye išsimaudžiusių senajai kartai, Vokietijos, dalinai ir Šveicarijos universitetuose brendusiemis miglotiems mūsų filosofams ir poetams trūko aiškūs, preciziški, kartu ir grakštus galvojimo injekcijos.

Būriai jaunimo émė plaukti į Vakarus. Deja, Paryžius - tai ne vien tik senas visų mūsų kultūros lopšys, tai kartu ir Šviesų miestas, žavintis savo blizgučiais, tai ir dievaitės Naujovés dvaras, iš kur visoms žmogaus veiklos sritims diktuojami paskutinės mados įsakymai. Apgailėstauti tenka, kad kultūrinės "senienos" labai menkai tetraukė anio meto lietuvių-paryžiečio širdį, ir iš Stendhalio ir Flaubert'o, Watteau ir Renoiro tévynės į Lietuvą, be Kauno damų parėdų, tik visoki dadaizmai, futūrizmai ir kitoki mados aukuro dūmai tepralįsdavo. Tai kuteno mūsų savimeile - mes, mat, žygavome kartu su visa Europa, bet buvo žalinga tautai, kuriai reikėjo krauti tiktais pačius kultūros fundamentus.

O pasimokyti buvo ko. Filosofinė prancūzų tradicija, su nepasitikėjimu žiūrinti į visas miglotas ir gilias "tiesas", reikalaujanti minties aiškumo ir precizuoto jos išreiškimo, įsitikinus, kad didelės tiesos iš tikrujų yra tik tos, kurios išreiškiamos paprastais žodžiais, - tokai mintijimo proceso kelrodis būtų pakvietęs susimąstyti ne vieną perankstyvių sintezijų mégėją. Bergsono dinamiškoji doktrina, pirmas bandymas pozityviųjų mokslo išvadomis pagrįsti metafizinę mintį, atverias plačius horizontus žmogui ir jo santykiams su pa-

Taip jau lemta lietuviams buvo, kad per ilgai lindėjome savo girių tankumynuose, per ilgai svetimi ponai iš mūsų prakaito lėbavo. Nepajutome mes, kai XVII a. Racine'o, Descartes'o ir Moliere'o

sauliu aiškinti,Lietuvoje,net ir katalikų sluoksniuose, mažai tebuvo žinoma,o mūsų filosofai ir toliau iš katedrų dėstė apie Aristoteli, Soredžiaus davatkas ir šv.Tomą Akvinietį, kuriė "sintetiškas" filosofijas,užmiršdami liūdną Victor Cousin'o patyrimą ir tai,kad sintetiškas benzinas,nors jis ir "sintetiškas",vis tik kartais užkemša motoro vamzdžius ir neleidžia pakilti į dangus aukštyn.

Neparvežém į Lietuvą ir prancūziško literatūros suprimeo.Nekalbu jau apie klasicus,kurie Pitigrilli ir Nietzsche's įtakoje išnugusiai jaunajai kartai būtų nesuprantami ir ne meniški, - Stendhalio ir Mallarme vardai buvo mišlės lietuviškai publikai.O charakteringiausią prancūzų literatūros bruožą supratimas, įsigyvenimas į jos neišverčiamą esprit būtų galėjęs gera dozą kalkių į beaugančios mūsų literatūros skeletą įkrėsti.Meilė žodžiui,minties ir saknio adekvatišumas,principas,kad geriau nedasakyti,negu per daug pripažinti,žiaurūs kompozicijos dėsnini,vidujinės tvarkos ir harmonijos būtinybę, - dorybės,kurių kaip tik labiausiai pasigendame mūsų poezijos gausiuose tomeliuose ir prozos labai negruisinguose tomuose.

Šiandien Paryžiaus gatvių šviesos prigėsintos,paskutinės mados reklamos neberaižo didmiesčio dangaus.Geras metas pasivaikščioti po "senienų" muziejus.Gaila,kad mūsų poetai ir rašytojai Tuebingene turi studijuoti Paul Valery, o Babingene verčia Romain Rolland...Baisios jiems turbūt Paryžiaus palėpės,netikras duonos kąsnis,nesinori liesti iš po močiutės UNRRA'os sparno.Nejnugti jie užmirštų Jerome K. Jerome tiesą,kad literatūrinės karjeros laiptais žmogus lipa žemyn - iš mansardos į pirmąjį aukštą?...

Algirdas J.Greimas

